

АЙЗЪК АЗИМОВ НАЙ-ЦЕННОТО ПОСТИЖЕНИЕ

Превод от английски: Пенка Дамянова, 2001

chitanka.info

Земята бе един огромен парк — овладян и напълно опитомен.

Лу Тансония я разглеждаше през илюминатора на Лунната совалка. Изпъкналият му нос разделяше на две дребното му лице. Всяка половина винаги изглеждаше тъжна, но сега отразяваше истинското му настроение.

Той никога не беше напускал Луната за толкова дълго време — почти месец. Предвиждаше неприятен аклиматизационен период. Най-досадно му беше земното притегляне.

Но за това щеше да мисли после. Сега, докато оглеждаше приближаващата се земна повърхност, друго го потискаше.

Далече от совалката, планетата наподобяваше сянка, изпъстрена с блестящи бели спирали. Те се осветяваха от слънцето и красиво се отразяваха в корпуса на кораба. Понякога се мяркаха кафяви и зелени ивици. Лу си представяше, че точно така е изглеждала Земята и преди триста милиона години. Когато животът е излязъл от първичния океан и е завладял сушата.

Корабът постепенно се сниши. Нямаше и следа от неопитомен живот, но Лу не го и познаваше. Сега древните жизнени форми съществуваха единствено в старите филми.

Горите бяха подредени по ранг. Всяко дърво носеше надпис за своята позиция и вид. Посевите образуваха спретнати полета с включени автомати за наторяване и плевене. Малкото останали домашни животни бяха точно преброени. Лу подозираше, че такава е била процедурата и с тревните площи.

Животните бяха такава рядкост, че предизвикваха изненада при появата си. Екземпляри от едрите представители съществуваха единствено в зоологическите градини. Дори насекомите бяха почти изчезнали.

Съществуваха единични представители на котките. Ако някой имаше нужда от домашен любимец, отглеждаше хамстер.

Поправка! На изчезване беше само нечовешката животинска популация. Общата маса на фауната бе значителна, както винаги. Три четвърти от нея се падаше на един-единствен вид — *Homo Sapiens*. Въпреки всички усилия на Земното бюро за екология, тяхната фракция се увеличаваше с всяка изминала година.

Както винаги, когато мислеше за този факт, Лу изпитваше чувство за загуба. Човешкото присъствие бе някак ненатрапчиво. От

височината на совалката не се усещаше такава. Нямахте да го забележат и при по-нататъшното спускане.

Многобройните градове от прапланетарното време бяха изчезнали. Отпечатъци от предишните магистрали можеха да се забележат само от голяма височина. Единични човешки екземпляри епизодично се появяваха на повърхността, но това не означаваше, че не съществуваша. Там, под земята. Цялото човечество, наброяващо милиарди, със заводите, растителните си култури, с енергийните източници... Всичко бе поместено във вакуумните тунели.

Опитоменият свят съществуваше благодарение на слънчевата енергия. Понятието „съперничество“ не съществуваше и за Лу това бе неприятен факт.

В този момент Лу бе забравил за това. Спомняше си единствено колко трудно си бе уредил среща с Адрастърс. Месеци наред бе търсил чие ли не съдействие, за да постигне своето.

Айно Адрастърс бе Генерален секретар на екологията. Длъжността не бе избираема и популярна, но бе най-важната на Земята. От този пост се контролираше всичко на планетата!

Ян Марли каза точно това. Седеше със сънливо изражение и раздърпан външен вид. Някой би казал, че е дебел, ако земната диета не бе изчислена така, че да не допуска напълняване.

— За моите пари това е най-важният пост на Земята. Изглежда никой не знае този факт, затова искам да бъде записано.

Адрастърс сви рамене. Той имаше набито тяло и гъста, побеляваща, някога кестенява, коса. Бледосините му очи бяха поместени сред масивно, обилно набръчкано лице. Той играеше скромна роля на административната сцена вече десетилетия наред. Заемаше поста Генерален секретар на екологията още от времето, когато регионалните екологични съвети бяха преобразувани в Земно бюро. Всички, които го познаваха, не можеха да помислят за екология без негово участие.

— Истината е, че аз рядко взимам решенията сам — подчерта той. — Директивите, които подписвам, всъщност не са мои. Правя го, защото психологически не е удобно да бъдат ратифицирани от компютър. Но знаеш, че компютрите вършат цялата работа.

Бюрото поглъща огромно количество информация всеки ден. Данни, отнасящи се до всяко кътче на земното кълбо. Те включват не само раждаемостта и смъртността при хората, но също преместването на популациите, продукцията и консумацията. Да не говорим за растителните и животински съобщества, както и за околната среда — въздух, вода и почва. Информацията е асимилирана и класифицирана. От паметта на компютрите извличаме отговор на въпросите, които ни интересуват.

— На всички въпроси? — попита ехидно Марли.

Адрастъс се усмихна.

— Научихме се да не задаваме въпроси, за които няма отговор.

— И резултатът е екологично равновесие — вметна Марли.

— Правилно, но то е специално. Всички събития на Земята са вече балансирани, но скъпо заплатени. След временно разстройване равновесието бе възстановено чрез глад, епидемии, драстични климатични изменения. Сега успяваме да го държим постоянно чрез ежедневни промени. Не допускаме дисбалансът да достигне застрашаващи размери.

— Спомням си, че веднъж ти каза: „Най-голямото достижение за човека е балансираната екология“ — отбеляза Марли.

— Приписват ми тези думи.

— Има ги на стената зад гърба ти.

— Изписани са само три думи — поправи го сухо Адрастъс. Там, като жив, просветваше част от надпис: „Най-голямото достижение...“

— Не е необходимо да допълваш изречението.

— Какво друго те интересува?

— Мога ли да постоя малко при теб и да погледам как работиш?

— Поставяш ме в позицията на някакъв много известен чиновник?

— Не мисля така. Имаш ли някаква запланувана среща, на която бих могъл да присъствам?

— За днес е само една. Младеж на име Тансония — един от хората ни на Луната. Може да останеш.

— Искаш да кажеш...

— Да, от лунните ни лаборатории. Благодаря на небесата за тях. Ако техните експерименти се провеждаха на Земята, щяхме да имаме доста проблеми с екологията.

- Имаш предвид ядрени опити и радиационно замърсяване?
— Имам предвид много неща.

Изражението на Лу Тансониа бе смесица от зле прикрити възбуда и тревога.

— Радвам се, че имам възможност да се срещна с вас, господин Секретар — задъхано изрече той. Не успяваше да се аклиматизира към земната гравитация.

— Съжалявам, че не осъществихме срещата по-рано — отговори спокойно Адрастърс. — До мен достигнаха отлични рапорти за Вашата работа. Това е господин Ян Марли — писател, отразяващ научните достижения. Той няма да ни безпокои.

Лу погледна писателя и кимна. После се обърна нетърпеливо към Адрастърс.

— Господин Секретар...

— Моля, седнете — прекъсна го домакинът.

Лу се подчини на поканата. В движението му се забележа обичайната тремавост на човек, непривикнал към земните условия на живот.

— Господин Секретар, дойдох при вас с молба да разгледате моето изложение относно числе...

— Запознат съм с него.

— Вече сте го прочел?

— Не аз. Компютърът го направи. То е отхвърлено.

— Така ли? Но аз се обръщам към вас!

Адрастърс се усмихна и поклати глава.

— Искате прекалено много от мен. Не знам как бих събрал кураж да противореча на компютъра.

— Но трябва да го направите — каза разгорещено младежът. — Моята област е генното инженерство.

— Известно ми е.

Младият човек не обръщаше внимание на прекъсванията.

— Генното инженерство подпомага медицината — продължи разпалено той. — Според мен това не е правилно!

— Странно, че мислите така. Имате медицинско образование и впечатляващи резултати в областта на генетиката. Информирани съм, че

за две години сте постигнали забележителни резултати в лечението на диабета.

— Да, но не това ме вълнува. Нека някой друг продължи в тази насока. Елиминирането на диабета означава увеличаване на земната популация, а това не е моята цел.

— За вас човешкият живот няма стойност?

— Не съвсем. Земята е достатъчно пренаселена.

— Известно ми е, че някои разсъждават така.

— И Вие сте един от тях, господин Секретар. Чел съм Ваши статии по проблема. За всеки мислещ човек, а за Вас най-много, е ясно какви ще бъдат последиците. Пренаселеността означава дискомфорт. Заповядай на тълпата да седне и всички ще го направят едновременно. Прекалената гъстота предполага придвижването единствено под строй. Това представлява сега човечеството — сляпо маршируваща маса, която няма представа накъде върви и защо.

— Колко пъти репетирахте тази реч, господин Тансониа?

Лу се изчерви.

— В същото време останалите жизнени форми намаляват своята численост. Изключвам растенията, които ни служат за храна. Екологията се опростява с всяка измината година.

— Но остава балансирана.

— В същото време лишена от цвят и разнообразие. Ние дори не знаем колко стабилно е постигнатото равновесие. Приемама баланса само, защото той е единственото, което притежаваме.

— Какво бихте направили вие?

— Попитайте компютъра, отхвърлил моя проект. Искам да стартираме програма за генно моделиране на огромно разнообразие видове — от червеи до бозайници. Трябва да създадем нови модификации, преди старите да са изчезнали напълно.

— И защо сме длъжни да го правим?

— По този начин ще сложим основите на изкуствена екология. Екология, базирана на растения и животни. Такова нещо досега не е създавано на Земята.

— Какво ще спечелим?

— Не знам. Ако знаех това, нямаше да има нужда от проучвания. Но ми е известно какво трябва да постигнем: да разберем кое прави екологията трудно управляема. Досега сме се примирявали единствено

с онова, което природата ни е дала. Разрушили сме го и се задоволяваме с останките. Защо да не създадем нещо ново и да го изучим?

— И да работим слепешката, без да предвидим резултатите?

— Нямаме достатъчно познания. Генното инженерство борави със случайни мутации. Приложена към медицината, тяхната движеща сила може да сведе до минимум случайностите. Искам да използвам точно това.

Адрастъс се намръщи за момент. После попита:

— И как смятате по този начин да получите стабилна екология? Няма ли новосъздаденото да реагира със старите форми и да ги дебалансира? Не бихме могли да преодолеем последиците от такова объркване.

— Не възнамерявам да експериментирам на Земята — отговори Лу.

— А къде? На Луната?

— Нито там. Ще използвам астероиди. Реших го, след като предложението ми бе отхвърлено от компютъра. Може би това ще промени решението му? За целта ще заредим с енергия няколко астероида и ще разселим определени жизнени форми. Ще проследим събитията в тази затворена система. Ако не се получи, ще анализираме причините за това. Може да променим видовете или техните пропорции. Ще положим основите на приложната екология или, ако искате, може да я наречете инженерна екология. Тя ще бъде на високо стъпало от съвременното генно инженерство.

— Все още не разбирам положителното на проекта?

— Ако не постигнем нещо специфично, поне ще разширим познанията си за най-важното. — Лу посочи блестящия надпис зад Адрастъс. — Вие вече сте го назовали: „Най-великото постижение за човечеството е балансираната екология“. Предлагам Ви проучвания в експерименталната екология. Нещо, което не е правено досега.

— Колко астероида ще са Ви необходими?

Лу се поколеба, после предложи:

— Десет... Като начало.

— Вземете пет — отсече Адрастъс. После придърпа проекта и с парафа си анулира решението на компютъра.

По-късно Марли отбеляза:

— Кажи ми сега, че не си велик служител! С един замах отрече заключението на компютъра и подари пет астероида.

— Конгресът трябва да даде своето съгласие, но мисля, че няма да имаме проблеми.

— Тогава наистина си убеден, че предложението на този младеж е добро?

— В никакъв случай. Проектът му ще се провали. Въпреки неговия ентузиазъм, материята е прекалено сложна. Ще отнеме много човешки усилия и ресурси. Той едва ли ще доживее, за да види резултата.

— Сигурен ли си в това?

— Такова е становището на компютъра. По тази причина проектът беше отхвърлен.

— Тогава защо анулира неговото решение?

— Защото аз и правителството поставяме над всичко екологията. Марли се приведе напред.

— Не разбирам!

— Така е, защото не си разбрал онова, което съм казал много отдавна. Никой не го е разбрал. Някога изрекох две изречения. Те бяха телескопирани като едно и аз никога не можах повече да ги отделя. Предполагам, че човечеството не иска да го направи.

— Т.е. ти не си изрекъл думите: „Най-великото достижение на човечеството е балансираната екология“?

— Разбира се! Аз казах: „Най-голямата необходимост за човечеството е балансираната екология“.

— Но на таблото зад теб...

— Така започва второто изречение. Хората отказват да го цитират, но аз никога не го забравям. „Най-великото предимство на човечеството е неспокойният разум“. Не елиминирах решението на компютъра заради екологията. Ние се нуждаем от нея, за да живеем. Отхвърлих го, за да спася интелекта. Той трябва да продължи своето развитие. Нуждаем се от това, за да остане човекът човек, а не просто за да оцелеем.

Марли стана и каза:

— Подозирам, господин Секретар, че искахте да чуя този разговор. Изказаната теза ли искате да публикувам?

— Просто бих желал този път да бъде цитиран правилно — отговори Адрастъс.

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.